

УДК 94(477.83+438)“1943”

Руслан ЗАБІЛИЙ

ПРОТИСТОЯННЯ УПА І ПОЛЬСЬКОГО ПІДПІЛЛЯ НА ВОЛИНІ В 1943 РОЦІ В КОНТЕКСТІ ПОВСТАНСЬКОЇ ВІЙНИ

Простежено основні моменти розгортання в 1943 р. протистояння польського підпілля та Української повстанської армії (УПА) з погляду стратегії й тактики повстанської війни. Окреслено вплив німецької політики та червоних партизанів на гостроту збройного конфлікту.

Ключові слова: повстанська війна, червоні партизани, польські партизани, УПА.

Тема українсько-польських відносин під час Другої світової війни настільки складна, суперечлива й драматична, що попри 20 років історичних дискусій, здається, вони щойно розпочалися, а розставляння крапок над “і” в цій темі перетворюється майже на недосяжну мету. Крім суспільного інтересу й історичного дискурсу, особливого забарвлення, гостроти і присмаку додає темі ангажування польської та української політики.

Вирування пристрастей, між іншим, спричинене, очевидно, тим, що проблему збройного конфлікту, зокрема на Волині, польські й українські вчені нерідко розглядають із позиції стосунків двох націй. Такий підхід до проблематики, на нашу думку, не сприяє переосмисленню трагедії сучасними поколіннями українців та поляків, адже в цьому випадку йдеться про нетерпимість, ворожнечу і взаємне винищення на національному ґрунті. Тоді як погляд на проблему в контексті війни має більше шансів наблизитися до істини.. Адже воювали не два народи, а збройні формації, що представляли визвольні рухи: різноманітні польські збройні організації, почасти об’єднані в більші, та ОУН як політичний чинник і УПА як українське збройне формування. Ні перші, ні другі для себе не визначали за стратегічну мету знищення один одного за національною ознакою. Польські партизани та польський еміграційний уряд прагнули відновити через збройну боротьбу втрачену в 1939 р. державність у межах довоєнних кордонів. ОУН та УПА прагнули здобути свою державність у межах українських етнічних земель. З огляду на це, національний чинник відіграв зловісну, але не домінуючу роль. Він став одним із каталізаторів конфлікту.

Проблематиці українсько-польського конфлікту присвячена велика за обсягом а історіографія. Гострі дискусії науковців спонукають до пошуку нових джерел, що дозволять підтвердити або спростувати ту чи ту тезу. Саме низка не опублікованих раніше нововиявлених документів дадуть змогу глянути на конфлікт у задекларованому вище контексті. Йдеться про працю одного із творців УПА, командира групи “Захід” Василя Сидора (“Шелеста”), яку він написав у підпіллі, в 1949 р., під

назвою “Хронологія Української Повстанчої Армії”¹. У цьому джерелі ґрунтовно відображено процес створення повстанської армії, її становлення, конкретно описана загальна ситуація на Волині в 1943 р. та чітко вказано стратегічні завдання повстанців початкового періоду дій.

Не менш важливі в контексті повстанської війни – зведені, узагальнювальні, “інформаційні повідомлення”, зосереджені у фонді “Збірка документів Миколи Лебеда”, в архіві Центру досліджень визвольного руху.

Ці та інші документи, а також нові дослідження істориків засвідчують, що основна причина війни, яка розгорілася в 1943 р. на Волині, – політика щодо взаємин двох учасників протистояння: не виважена, не поступлива, безкомпромісна. Сюди ж потрібно додати політику “третіх сил” – німців та червоних партизанів, які кожний у власних інтересах користали з українсько-польського конфлікту. Пошук ОУН вирішення проблеми через контакти та організацію переговорного процесу з польськими політичними чинниками зазнав у 1942 р. невдачі. Польський еміграційний уряд, який, безумовно, знав про ситуацію на Волині, замість того, щоб запобігти переростанню ескалації у збройний конфлікт, зайняв вичікувальну позицію. В. В’ятрович із цього приводу зазначає: “Українці та поляки пересвідчилися у 1942 році в неможливості з’ясування польсько-українських суперечностей політичними методами, жодна зі сторін не готова була до поступок, тому обидві вдалися до насильницьких дій, котрі вилилися у війну...”².

Весною 1943 р. розгортання відділів УПА відбувалося швидкими темпами. Тому ними спочатку керували місцеві проводи ОУН, військова референтура крайового проводу Північно-західних українських земель (КП ПЗУЗ), що мережею охоплювала Волинь і Полісся, а в деяких випадках – низові проводи і крайова військова референтура одночасно³. Подібне підпорядкування тільки дезорганізувало дії повстанських відділів. Із великою ймовірністю можна припускати, що тоді з ініціативи провідників ОУН середньої ланки на Волині й ініціювалися перші напади на поляків, до яких підштовхувало українське населення. Їх проводили у відповідь на подібні дії польського підпілля на Холмщині⁴.

Крайовий провід ПЗУЗ та крайовий військовий штаб (КВШ) 9 квітня 1943 р. провели важливу нараду за участю представників Т. Боровця (“Бульби”). Крім вирішення питань структури повстанської армії та єдиного підпорядкування, учасники наради визнали, що створена армія є “всеукраїнською, народною, понадпартійною і понадкласовою армією, здібною стати зав’язком для українських збройних сил”⁵. Тоді УПА, за даними В. Сидора, одного із її творців, нараховувала вже 10 тис. стрільців та контролювала 30 тис. кв. км. території⁶.

Враховуючи настрої населення та однозначну позицію щодо німців і червоних партизан як основного ворога, на весну 1943 р. українці зуміли створити

¹ Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі – ГДА СБУ). – Ф. 2. – Оп. 110. – Спр. 2. – Т. 6 – Арк. 91–125.

² В’ятрович В. Друга польсько-українська війна. 1942–1947 / В. В’ятрович. – Київ: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2011. – С. 85.

³ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 110. – Спр. 2. – Т. 6 – Арк. 103.

⁴ В’ятрович В. Друга польсько-українська війна. 1942–1947 ... – С. 85.

⁵ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 110. – Спр. 2. – Т. 6. – Арк. 107.

⁶ Там само.

повстанські відділи, що стали боездатною силою. УПА могла за потреби вести не тільки оборонні, але й наступальні операції.

На передодні активних бойових дій виникло ще одне важливе питання в тій ситуації, що склалася на Волині та Поліссі весною 1943 р. Повстанці мушили вирішити, проти кого найперше потрібно вести бойові дії, а з ким по можливості сутичок уникати.

В оперативному плані потрібно було б зосереджуватися на боротьбі з червоними партизанами. У стратегічному – на боротьбі з німцями. Однак практика показала, що збройну боротьбу довелося вести проти обох одночасно. До того ж з'явився й третій противник – польські партизани.

Історик А. Кентій дотримується думки, що повстанська стратегія не передбачала ведення одночасної боротьби проти кількох ворогів. “В її основу була покладена тактика виснаження кожного з них” окремо, тобто німців і червоних партизанів, “накопичення і заощадження власних сил, нанесення ударів там, де противник цього не очікує”⁷.

У першому “офіційному” зверненні УПА до населення, а точніше командування воєнної округи “Турів” групи “Північ”, датованому квітнем 1943 р., однозначно сказано про ворогів, з якими потрібно боротися, та визначено стратегічну мету: “Бийте червоних волоцюг! Видушуйте червоних і німецьких катюг! Досить нам жити в наймах в чужинців! Поставимо свою рублену хату – Самостійну Соборну Українську Державу і заживемо в ній без пана, на вільній волі”⁸. У листівці жодного слова не сказано про поляків. Тут нема жодного натяку або прямого заклику про ставлення до поляків як до ворогів. З цього напрошується висновок, що тоді польське підпілля ще не розглядало командування УПА як силу, до якої потрібно застосувати зброю.

Зосереджуватися на кожному з ворогів повстанців спонукала політика німців та червоних щодо визвольного руху і стратегічні й оперативні тактичні міркування, продиктовані умовами повстанської війни.

Найсерйознішу небезпеку для УПА становили німці. Як зазначає дослідник І. Патриляк, німці й надалі залишалися прихильниками свого “жорстокого курсу” щодо українців і “жодні політичні домовленості з будь-якими українськими самостійницькими колами не входили в розрахунки гітлерівців навіть перед загрозою втрати контролю над Україною”⁹.

З огляду на потреби Вермахту, який потерпів поразку під Сталінградом і готувався до боїв літнього періоду 1943 р., зростали потреби в його забезпеченні продовольством, економіки нацистської Німеччини – робочою силою та матеріально-технічними ресурсами. Збільшення поставок для цього вилилося у посилення репресій щодо українців з боку німецької окупаційної адміністрації. Реакцією на такі заходи німецької окупаційної влади стало нарощування не тільки відверто антинімецьких настроїв серед населення Волині та Полісся і його пасивний спротив, але й збільшення збройного опору УПА.

⁷ Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія. – Київ: Наукова думка, 2005. – С. 178.

⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 110. – Спр. 2. – Т. 6. – Арк. 106.

⁹ *Патриляк І.* 1943 рік в історії ОУН і УПА / І. Патриляк // Український визвольний рух. – Львів, 2009. – 36. 13. – С. 146.

Перші організовані та сплановані акції проти німців припадають на лютий–березень 1943 р.¹⁰. Невдовзі, в березні–квітні 1943 р, відділи УПА зайняли такі міста та містечка: Степань, Висоцьке, Дубровицю, Людвипіль, Деражне, Олику, Цумань, Горохів та ін. На кілька годин повстанці вступали до Крем'янця, Дубно, Ковеля, Луцька, Ківерців. У містечках вони порозбивали німецькі гарнізони і порозганяли поліцію, а в містах позахоплювали тюрми та звільнили в'язнів¹¹.

Такі напади повстанців не були випадковими. Кожна акція свідчила про можливість УПА, демонструвала її силу не тільки німцям, але й населенню, яке охоче вливалось до її загонів... Окрім добровольців, УПА також поповнювали звільнені з в'язниць, оскільки для них іншої дороги як у підпілля не було.

Наступний крок повстанців – знищення господарської системи окупаційної влади в населених пунктах і захист населення від каральних акцій німців. Із повідомлень німців та аналізу дій повстанців бачимо, що це чітко сплановані й послідовні дії. Знищуючи німецькі лігеншафти* та інші господарські об'єкти, повстанці позбавляли противника можливості виконувати продовольчі поставки. Населення в такому випадку могло ігнорувати виконання розпоряджень німецької адміністрації. Повстанці мали змогу не тільки покращити своє матеріально-технічне становище, але й взяти під контроль більші території.

У березні 1943 р. німецька поліція відправила до Берліна донесення, в якому йшлося про появу в районі Крем'янця “груп бандитів”, які “здійснювали напади на державне майно” і скоріш за все це були “відділи ОУН Бандери”¹². У районі Крем'янець–Дубно–Костопіль–Рівне, за даними німців, повстанці проти ночі на 21 березня одночасно напали на всі “економічні об'єкти” і знищили їх¹³. На квітень 1943 р. під контролем УПА перебували на Волині райони Мізоча, Острога, Шумська, Крем'янця, Верби. Повстанці тут цілком знищили ворожу адміністрацію, ляндртів, жандармерію, попалили лігеншафти. На Володимиреччині лігеншафти згоріли майже всі. У квітні 1943 р. під контролем німців залишалися на Волині тільки дві округи¹⁴. Тож генеральний комісар “Волині і Поділля” 30 квітня 1943 р. писав до Берліна: “Доходить до того, що в таких районах, як Горохів, Любомиль, Дубно, Кременець та частково Луцьк, треба говорити про повстанський рух”¹⁵. Як бачимо, риторика німців про “бандитизм” дуже швидко вивітрилася, і вони про повстанську війну заговорили іншим тоном, безумовно, усвідомлюючи її масштаби та небезпеку для себе.

Звісно, німці на ситуацію, що склалася, реагували проведенням каральних акцій проти населення. УПА вела бойові дії проти поліційних сил, захищаючи населення. Але в будь-якому випадку загальні дії повстанців важко схарактеризувати як такі, що мали б носити, як зауважує А. Кентій, “головним чином характер

¹⁰ Архів Центру дослідження визвольного руху (далі – Архів ЦДВР). – Ф. 7. – Т. 5. – Од. зб. 6. – Арк. 1.

¹¹ Там само.

* “Лігеншафт” – державне підприємство, створене нацистською окупаційною владою на основі колишніх фільваркових господарств або радянських колгоспів.

¹² Косик В. Україна і Німеччина в Другій світовій війні / В. Косик. – Париж; Нью-Йорк; Львів, 1993. – С. 607.

¹³ Там само. – С. 610.

¹⁴ Архів ЦДВР. – Ф. 7. – Т. 5. – Од. зб. 6. – Арк. 2.

¹⁵ Україна в Другій світовій війні в документах. Збірник німецьких архівних матеріалів (1942–1943) / [упоряд. В. Косик]. – Львів, 1999. – Т. 3. – С. 165.

«самооборони народу»¹⁶. Польський історик Г. Мотика теж пише, що дії УПА проти німців зводилися до оборони населення і терену¹⁷. Тези цих істориків наводять на думку, що війна повстанців проти німців була оборонною. Але це лише з погляду стратегічних завдань, а з погляду повстанської тактики – не оборонною, а відверто наступальною. Повстанці завдавали удару по найбільочішому місцю німецької окупаційної влади – структурі її господарювання. Поряд із тим захищалися самі й захищали населення від акцій у відповідь.

Повстанська війна повільно, але впевнено, розгорялася, набираючи сили. Повстанці проводили цілеспрямовані й масштабні акції зі знищення німецької окупаційної адміністрації та її військово-господарської бази. Німці поволи втрачали контроль над джерелом грабунку – селом. Окупаційні власті вирішили боротися з повстанцями за допомогою контрпартизанських акцій. При цьому на початку 1943 р. вони не вважали за потрібне з'ясувати ситуацію, яка утворилася на Волині. Тож будь-які дії, спрямовані проти себе, сприймали як бандитизм. Їм тоді було байдуже, що тут все інтенсивніше почали діяти червоні партизани, діяли бульбівці, польське підпілля, розпочинала збройну боротьбу УПА. Але весною 1943 р. ситуація різко змінилася. Щоб її якось “покращити”, німці вирішили зіграти на протистоянні між польським та українським підпіллям, залучаючи поляків до роботи у своїй окупаційній адміністрації (поліція, гайові, керівники лігеншафтів). Цим німці загострювали збройний конфлікт між польським підпіллям й УПА та намагалися “відтягнути” сили повстанців від своїх об'єктів. Із лютого 1943 р. вони практикували облави як засіб боротьби з партизанами, причому в тих теренах, де відділи УПА ще не діяли¹⁸. Спровоковані такі акції були червоними партизанами, але від них найперше страждало цивільне населення, яке червоні практично залишали беззахисним.

На весну 1943 р., за твердженнями В. Сидора (“Шелеста”), дії УПА вирости від “політично-збройних розмірів” до “революційного повстання українського народу проти німецько-большевицьких окупантів”¹⁹.

Червоні партизани становили небезпеку з огляду на те, що позбавляли повстанців оперативного простору, ставили під загрозу створення повстанських баз (“республік”). Добре озброєні, забезпечувані необхідним спорядженням з-за лінії фронту, воюючи ідентичними з УПА тактичними прийомами, вони були грізним і найнебезпечнішим ворогом повстанців.

Перші повстанські операції проти червоних партизанів припадають на лютий–березень 1943 р. Головний військовий штаб УПА розумів, що для успішного розгортання дій відділів необхідно мати стратегічну базу. Найбільш придатним для цього було Полісся, але звідти треба було будь-що вибити партизанів. Саме на Поліссі в теренах Сарненщини, Столина, Володимирця дійшло до перших великих боїв між УПА та червоними партизанами за опанування терену²⁰. До середини травня 1943 р. відділи УПА тільки частково відбили у ворога лісисті райони. Лінія

¹⁶ Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: історичні нариси; [відп. ред. С. Кульчицький]. – Київ: Наукова думка, 2005. – С. 178.

¹⁷ Мотика Г. Українська партизанка 1942–1960. – Warszawa, 2006. – С. 237.

¹⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 110. – Спр. 2. – Т. 6. – Арк. 104.

¹⁹ Там само. – Арк. 107.

²⁰ Архів ЦДВР. – Ф. 7. – Т. 5. – Од. зб. 23. – Арк. 2.

поділу “сфер впливів” між ворогуючими сторонами проходила на північний схід від р. Случ, а в західному напрямі – на північ від Сарн²¹.

Цей незначний в оперативному розумінні успіх вимагав продовження операцій – відділи УПА діяли все ще на окраїнах великих лісових масивів, зайнятих червоними.

Саме на початковій стадії бойових зіткнень із червоними партизанами виявилися недоліки та тактичні промахи відділів УПА. Повстанці йшли в бій із відвагою та завзяттям, але їм бракувало вишколених старшин, кваліфікованих штабовиків і військових інструкторів. Деякі операції проводили без відповідної підготовки та плану. Як правило, вони мали менший ефект, ніж могли б мати²².

Впертість і завзятість повстанців спонукали червоних партизанів до пошуку союзників у боротьбі з УПА. Вони не мали підтримки серед населення й не могли створити собі надійної бази постачання, але на Волині й Поліссі використовували для цього польську колонію. Відтак, партизани мали надійного союзника, а поляки – можливість при їх підтримці активізувати діяльність своїх загонів проти УПА.

Співпраця поляків із червоними та німцями після відходу української поліції в ліси зробила їх непримиренним ворогом не тільки повстанців, але й усього українського населення. Все це тільки посилювало та загострювало конфлікт між поляками й українцями.

Необхідно зауважити, що з початком активних бойових дій УПА проти німців та червоних партизанів поляки на початку 1943 р. інтенсивно почали створювати свою самооборону, вбачаючи для себе загрозу у збройній боротьбі українців²³. Діяльність поляків у цьому напрямі насторожувала і не могла залишатися поза увагою українців.

У травні 1943 р. повстанці вперше зіткнулися з діями двох потужних польських центрів, які становили реальну загрозу не тільки українському населенню, а й відділам УПА. Колонію Пшебраже, біля м. Рожищ, поляки перетворили на укріплений опорний пункт із допомогою німців, а іншу – Мочулянку, укріпили з допомогою червоних партизанів. Обидві колонії мали важку піхотну зброю та нападали на довколишні українські села. Повстанці пробували знешкодити їх збройно, а водночас намагалися вирішити справу через переговори. Однак делегати від польської сторони заявляли, що “впливу на своїх земляків не мають, зрештою, казали, поляки внутрі роз’єднані і немає тому з ким говорити”²⁴. До того ж вони обрали собі союзника – червоних партизан, як зазначалося, сподіваючись на їхню підтримку в боротьбі з повстанцями²⁵. Маючи сильні й добре укріплені бази в таких великих польських селах, як Пшебраже, Гуті Степанській, Панській Долині, Млинові, червоні партизани могли закріпитися в теренах Волині й Полісся настільки міцно, що відділи УПА не мали б можливості розгорнути своїх дій. Потрібно було будь-що не допустити до співпраці між поляками та червоними.

²¹ Архів ЦДВР. – Ф. 7. – Т. 5. – Од. зб. 23. – Арк. 3.

²² Там само. – Од. зб. 26. – Арк. 10.

²³ *Клімецький М.* Генезис і організація польської самооборони на Волині у Східній Малопольщі під час Другої світової війни /М. Клімецький // Україна–Польща: важкі питання. – Варшава, 1998. – Кн. 3. – С. 65.

²⁴ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 110. – Спр. 2. – Т. 6. – Арк. 109.

²⁵ *Клімецький М.* Генезис і організація польської самооборони на Волині ... – С. 67.

Весною 1943 р. підпілля ОУН намагалося поляків “привести до тями” через звернення із закликами вести спільну боротьбу поневолених народів проти німців та червоних, але безрезультатно. До того ж поляки самі собі створювали зайвий клопіт через слабку контрольованість дій своїх загонів, які часто безпідставно нападали на українські села, знущалися з селян та грабували їх. Так, у серпні 1943 р. підхорунжий Тадеуш Галич-Корона напав із своїм загonom на с. Клечковичі, Туровичі і Клевецьк, грабуючи їх та вбиваючи непокірних. Поручник Корда-Філіпович у вересні 1943 р. спалив українське село Висоцьк²⁶. Таких випадків було чимало. Сваюля поляків сприяла тому, що українське населення ставилося схвально та сприяло жорстким заходам УПА проти польських сіл, які супроводжувалися також паленням і загибеллю при штурмах не тільки озброєних, але й беззбройних людей.

Операції проти укріплених колоній вимагали великих сил та ресурсів, доброї розвідки і організації. По-іншому як воєнні об’єкти такі колонії розглядатися не могли, адже сковували повстанців у маневрі, перешкоджали у функціонуванні зв’язку, роботі запілля, впливали на рівень підтримки УПА населенням. Враховуючи це, на час виконання завдання створювалися оперативні групи – тимчасові з’єднання повстанських відділів. У липні 1943 р. командир воєнної округи (ВО) 1 “Заграва” Іван Литвинчук (“Дубовий”) віддав наказ про формування двох оперативних груп. Одну очолив Дмитро Корінець (“Бористен”) у складі відділів Василя Левковича (“Вороного”), Адама Рудика (“Шаули”), Дмитра Калинюка (“Ярка”), Макара Мельника (“Кори”), Василя Мельника (“Чумака”) та “Тополі” (ім’я і прізвище невідомі). Іншою оперативною групою командував “Корбан” (ім’я і прізвище невідомі). До неї входили відділи “Корбана”, Василя Павлюнюка (“Узбека”) та “Спартака” (ім’я і прізвище невідомі)²⁷.

За даними розвідки в польських колоніях Гута, Сошники, Вирці, Виробки та Гали було понад 500 озброєних поляків. Серед них перебував загін червоних партизанів. Колонія Гута була сильно укріплена. Крім цього, ще 26 подібних колоній становили небезпеку для українських сіл та УПА. Проти них і було зосереджено оперативні групи²⁸. Починаючи з 17 липня 1943 р., повстанці за кілька днів взяли штурмом укріплені колонії та погромили польські й червоні загоны. У боях противник втратив понад 500 осіб вбитими. Повстанці селянам повернули пограбоване поляками майно, коней, худобу²⁹.

Подібні операції проводили відділи всіх ВО групи “Північ”. Влітку та восени 1943 р. виконання таких завдань на Волині виявилось повстанцям під силу через зростання чисельності УПА. Зате бракувало сил на протистояння полякам на етнічних українських землях Лемківщини, Перемишльщини та Холмщини.

Остання велика операція проти польських загонів, дислокованих у колонії Мочулянка та численних довколишніх хуторах, розпочалася 17 листопада 1943 р. Проти польських загонів командир ВО “Турів” зосередив 12 повстанських сотень. “Зразу почато палення колоній, але зараз і залишено це: одні поляки висилали делегації до відділів, що, мовляв, вони самі терплять, інші тікали в ліси, і щоб ці розкидані хутори та ліси прочистити, треба було на це дивізій і послідовного

²⁶ Клімецький М. Генезис і організація польської самооборони на Волині ... – С. 73.

²⁷ Літопис УПА. Нова серія. – Київ; Торонто, 1999. – Т. 2: Волинь і Полісся: УПА та запілля 1943–1944. Документи і матеріали; [відп. ред. Є. Штендера]. – С. 133.

²⁸ Там само. – С. 174.

²⁹ Там само. – С. 175.

закріплення терену”³⁰. Сотні одержали наказ припинити операцію ще й тому, що стало недоцільним витискати червоних партизанів у Білорусь із Мочулянки та околиць, коли вони великими силами переходили на Волинь як авангард Червоної армії, що наступала³¹.

Загалом інтенсивність бойових дій УПА повільно спала під кінець 1943 р. Це не було пов’язане із втратами повстанців, а тим паче з послабленням боротьби. У зимові періоди бойові дії не мали розмаху через важкі природні умови: сніги, морози – ускладнення конспіративних заходів. Також розпочалася підготовка до стратегічної операції з переходу німецько-радянського фронту в 1944 р.

Отже, варто зазначити, що польські партизани стали заручниками ситуації і політики німців, червоних партизанів та власного еміграційного уряду, який з геополітичних розрахунків жертвував власним народом. Із розгортанням війни, яка мала свої особливості – динаміку, напругу і притаманну війнам партизанського типу жорстокість – її безпосереднім учасником стало цивільне населення. Воно не могло залишитися осторонь, адже від ступеня підтримки населенням збройних відділів кожної із ворогуючих сторін залежав успіх цієї війни. Саме цивільне населення найбільше страждало, адже у війні без фронту й тилу бойові дії велися за особливими законами і відповідальність за її наслідки лягає однаково як на польських партизанів, так і на українських повстанців.

Ruslan Zabily. Confrontation between the UPA and polish underground forces in 1943 in the context of insurgent war in Volhynia

The article traces the main points of deployment of the Polish underground resistance and the Ukrainian Insurgent Army (UPA) detachments in 1943 from the perspective of strategy and tactics of the insurgent war. It outlines the impact of German politics and Soviet partisans on the severity of armed conflict.

Key words: insurgent war, Soviet partisans, Polish partisans, the UPA.

Руслан Забілий. Противостояние УПА и польского подполья на Волыне в 1943 году в контексте повстанческой войны

Освещены основные моменты противостояния польского подполья и Украинской повстанческой армии в 1943 году с точки зрения стратегии и тактики повстанческой войны. Определено влияние немецкой политики и красных партизан на остроту вооруженного конфликта.

Ключевые слова: повстанческая война, красные партизаны, польские партизаны, УПА.

³⁰ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 110. – Спр. 2. – Т. 6. – Арк. 122.

³¹ Там само.